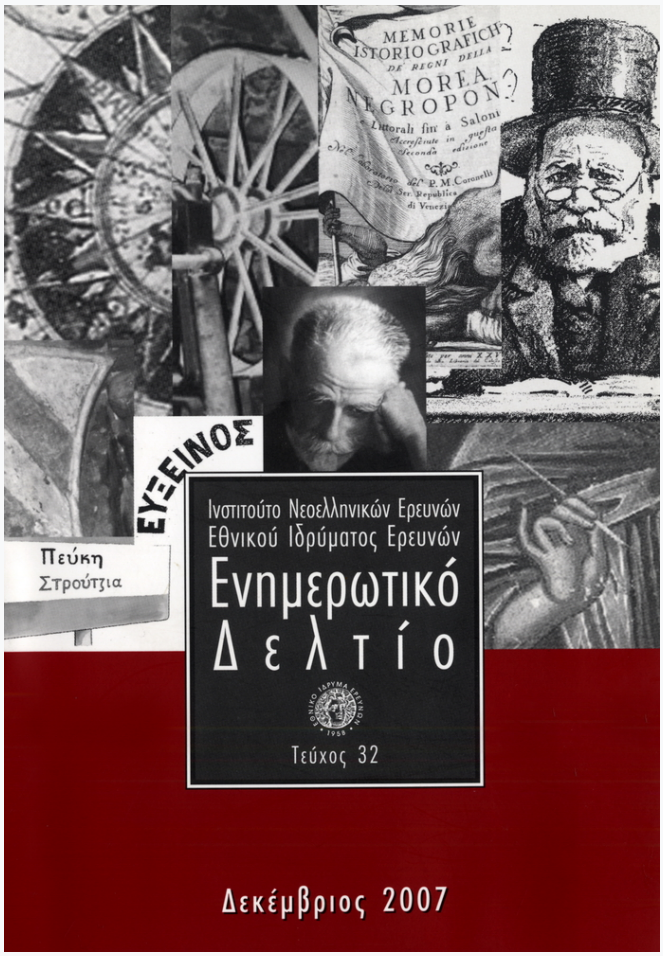
ePublishing

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
EKT
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Ενημερωτικό Δελτίο

Τόμ. 32 (2007)

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ ΤΟΥ ΙΝΕ

doi: 10.12681/news.209

Βιβλιογραφική αναφορά:

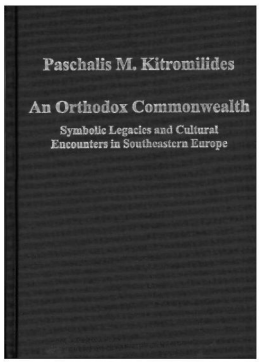
ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ ΤΟΥ ΙΝΕ. (2008). *Ενημερωτικό Δελτίο*, *32*, 21–27. https://doi.org/10.12681/news.209

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** ΕΚΤ | **Πρόσβαση:** 29/03/2024 08:20:21

Η ποτοποιία του Αγιαπαρασκευώτη Γ. Λημνιού, στο Χαρτούμ του Σουδάν (1933).
Αρχείο Δήμου Αγίας Παρασκευής και οικογένειας Ι. Μ. Γουδή.

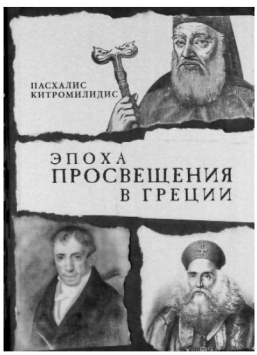
Paschalis M. Kitromilides,
An Orthodox Commonwealth.
Symbolic Legacies and Cultural Encounters in Southeastern Europe.
Variorum Collected Studies Series, Ashgate, Aldershot 2007, 276 σελ.

Πρόκειται για τη δεύτερη συλλογή μελετών του συγγραφέα που εκδίδεται στη σειρά *Variorum Collected Studies*. Η προηγούμενη με τον τίτλο *Enlightenment, Nationalism, Orthodoxy* εκδόθηκε στην ίδια σειρά το 1994. Η παρούσα συλλογή απαρτίζεται από δεκαπέντε μελέτες κατανεμημένες σε πέντε θεματικές ενότητες. Οι μελέτες εξετάζουν από πολλαπλές οπτικές την επιβίωση και τις προσαρμογές της Ορθόδοξης θρησκευτικής και πολιτιστικής παράδοσης στις κοινωνίες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης μετά την πτώση της Κωνσταντινουπόλεως το 1453. Η συλλογή αναδεικνύει τον γεωγραφικό πλουραλισμό που προσδιόρισε τον χαρακτήρα της Ορθόδοξης πολιτιστικής παράδοσης κατά τους πρώιμους νέους χρόνους αλλά και κατά τη σύγχρονη εποχή. Οι αναλύσεις των επί μέρους μελετών εστιάζονται τόσο στα σημεία αναφοράς της παράδοσης αυτής, όπως το Άγιον Όρος και την Κωνσταντινούπολη, όσο και στην ενδοχώρα της, στη Μικρά Ασία και τα Βαλκάνια. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στις προκλήσεις που αντιμετώπισε η "Ορθόδοξη Κοινοπολιτεία" από τις πιέσεις της νεωτερικότητας και του εθνικισμού από τον δέκατο όγδοο αιώνα ως τις μέρες μας.

Οι πέντε ενότητες στις οποίες κατατάσσονται οι δεκαπέντε μελέτες είναι: I. Ταυτότητες· II. Θρησκεία και Πολιτική· III. Εστία και Ενδοχώρα· IV. Προκλήσεις· V. Ερευνητικές προοπτικές.

Ο τόμος περιλαμβάνει δέκα ασπρόμαυρες φωτογραφίες, ένα χάρτη και ευρετήριο. ■

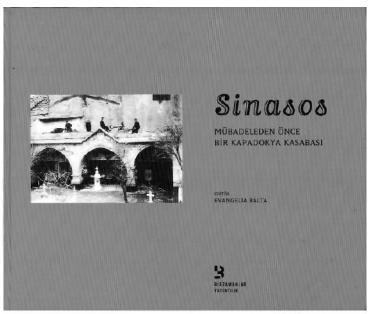

Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης,
***Epokha prosveshcheniya v Grecsii* [Η εποχή του Διαφωτισμού στην Ελλάδα].**
Μετάφραση: Μιχαήλ Γκρατσιάνσκι.
Εκδόσεις Αλήθεια, Αγία Πετρούπολη 2007, 424 σελ.

Πρόκειται για τη ρωσική μετάφραση του έργου *Νεοελληνικός Διαφωτισμός. Οι πολιτικές και κοινωνικές ιδέες*. Το βιβλίο εκδόθηκε το 1996 από το Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τραπέζης. Ακολούθησε δεύτερη έκδοση το 1999 και τρίτη το 2000. Το 2005 δημοσιεύθηκε ρουμανική μετάφραση της Όλγας Cicanci (Βουκουρέστι, Εκδόσεις Ομόνοια). Η ρωσική μετάφραση είναι πό-

νημα του νέου φιλολόγου-ελληνιστή Μιχαήλ Γκρατσιάνσκι και εκδόθηκε στην Αγία Πετρούπολη από τον εκδοτικό οίκο "Αλήθεια", που ειδικεύεται σε θέματα ελληνικά, βαλκανικά και ελληνορωσικά. Ως γνωστό το βιβλίο αναφέρεται στην ανέλιξη των ιδεών του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, με έμφαση στον πολιτικό και κοινωνικό στοχασμό, από την εποχή των Φαναριωτών ώς την Ελληνική Επανάσταση του 1821 και τη δημιουργία του ελληνικού κράτους. Η ρωσική έκδοση προσφέρει την ευκαιρία γνωριμίας της επιστημονικής κοινότητας των ρώσων ειδικών με τις αναζητήσεις μιας καθοριστικής στιγμής της ελληνικής παιδείας, που συνέβαλε στη διαμόρφωση της πνευματικής φυσιογνωμίας του νέου ελληνισμού ως τμήματος της συνολικής εικόνας του σύγχρονου ευρωπαϊκού πολιτισμού. Η ρωσική έκδοση του *Νεοελληνικού Διαφωτισμού* θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μία ακόμη συμβολή στην ανανέωση και εμβάθυνση του πνευματικού διαλόγου μεταξύ δύο λαών που συνδέονται με πολύμορφους ιστορικούς και πολιτιστικούς δεσμούς. ■

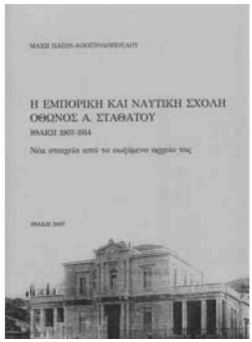
Sinasos. Mübadelen Önce Bir Kapadokya Kasabası. Resimler ve Anlatılar.
Editör: Evangelia Balta, çeviren: Ari Çokona, Birzamanlar Yayíncılık, Istanbul 2007, 240 σελ.

Η τουρκική έκδοση του λευκώματος που κυκλοφόρησε το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών το 2004. Στο λεύκωμα οργανώνονται οι φωτογραφίες του παλαιότερου λευκώματος που είχαν εκδώσει οι Σινασίτες αμέσως μετά την Ανταλλαγή. Οι αντιπροσωπευτικές εικόνες της τοπιογραφίας της σινασίτικης μνήμης που περιλαμβάνονταν σε εκείνο το λεύκωμα του 1925 συντάχθηκαν με το ανέκδοτο φωτογραφικό υλικό του Αρχείου του ΚΜΣ, του σωματείου "Η Νέα Σινασός" και ιδιωτών για να συνθέσουν ένα νέο σύνολο. Ο τόπος αποτυπώνεται στο φωτογραφικό χαρτί για να διατηρηθεί στη μνήμη, και το τοπίο δεν παύει ποτέ να αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι και της συλλογικής συνείδησης και του προσωπικού φαντασιακού: επανέρχεται για να προστατεύσει τη συλλογική ταυτότητα και συνδέει τις αφηγήσεις με τις ερμηνείες, που κάθε εποχή ενεργοποιεί ή αποσιωπά ανάλογα. Ο θεατής-αναγνώστης στέκεται σε κάθε σπίτι και, με τη βοήθεια των συνοδευτικών κειμένων, μαθαίνει για τη ζωή των ανθρώπων που τα έφτιαξαν και τα κατοίκησαν. Έτσι, εκτός από όσα δηλώνει η φωτογραφία, το κείμενο της προσφυγικής μαρτυρίας γεμίζει τα αρχιτεκτονήματα και τα νοηματοδοτεί καθώς αναπλάθει επεισόδια της περιπέτειας των ανθρώπων και της κοινωνίας τους.

■

Μάχη Παΐζη-Αποστολοπούλου,
Η Εμπορική και Ναυτική Σχολή Όθωνος Α. Σταθάτου, Ιθάκη 1907-1914.
Νέα στοιχεία από το σωζόμενο αρχείο της.
Ιθάκη 2007, 48 σελ. [ISBN 978–960–930240–1]

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης εκατό χρόνων από την ίδρυση της Σχολής (1907) η συγγραφέας δίνει στη δημοσιότητα την ιστορία της, στηριγμένη στα σωζόμενα βιβλία του Αρχείου της Σχολής τα οποία εντόπισε στην Ιθάκη. Από τα πέντε βιβλία εράνισε τις πληροφορίες εκείνες που μας επιτρέπουν να αναπλάσουμε την εικόνα μιας πρωτοποριακής, για την εποχή της, σχολής ανώτερης βαθμίδας, όπως εξάγεται τόσο από τα προσόντα των διδασκόντων καθηγητών όσο και από την απαρίθμηση των διδασκομένων μαθημάτων αλλά και το επίπεδο των μαθητών που εγγράφονταν για να την παρακολουθήσουν. Η ίδρυση στην Ιθάκη μιας σχολής με ειδίκευση στις εμπορικές και ναυτικές σπουδές από ένα ιδιώτη Ιθακήσιο, τον Όθωνα Σταθάτο, μιας σχολής που συνεδύαζε το υψηλό επίπεδο των μαθημάτων και του διδάσκοντος προσωπικού, αποτέλεσε την έκφραση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας για την υλοποίηση ενός σχεδίου που είχε ήδη εξαγγελθεί ως επιτακτική ανάγκη για την Ελλάδα από τις τότε κυβερνήσεις.

Το γεγονός ότι οι εξαγγελίες εκείνες δεν καρποφόρησαν από τη Δημόσια Εκπαίδευση σε συνδυασμό με την περίπτωση της Σχολής Σταθάτου, που το φιλόδοξο ξεκίνημά της κατέληξε στη μόλις τετραετή διάρκεια λειτουργίας της, δείχνει, όπως πιστεύει η συγγραφέας, πως οι καιροί δεν ήταν τότε μενετοί.

■

Μάχη Παΐζη-Αποστολοπούλου (εκδότης, σε συνεργασία),
Άθλα και έπαθλα στα ομηρικά έπη.
Από τα πρακτικά του Ι΄ Διεθνούς Συνεδρίου για την Οδύσσεια.
Κέντρο Οδυσσειακών Σπουδών, Ιθάκη 2007, 429 σελ.

Εκδίδονται οι είκοσι τέσσερις ανακοινώσεις που παρουσιάστηκαν στο Ι΄ Διεθνές Συνέδριο για την Οδύσσεια, που έγινε στην Ιθάκη από τις 15 ώς τις 19 Σεπτεμβρίου 2004.

Τη χρονιά που διοργανώθηκαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες στην Ελλάδα, το Κέντρο Οδυσσειακών Σπουδών επέλεξε ως θέμα του διεθνούς συνεδρίου του τη μεταφορά των αθλητικών ιδεωδών της ελληνικής αρχαιότητας στη φιλολογική κονίστρα. Στη διάρκεια του συνεδρίου εξετάστηκε το αθλητικό ιδεώδες και η επιβράβευσή του όχι μόνο στα ομηρικά έπη, αλλά και στους ομηρικούς ύμνους,

στην ησιόδεια ποίηση, στον Πίνδαρο, στον Βιργίλιο και μέχρι την Christa Wolf. Ο τόμος κλείνει, όπως πάντα, με Γενικό ευρετήριο και Πίνακα των ομηρικών χωρίων τα οποία σχολιάζονται στις μελέτες.

■

Ευρυδίκη Σιφναίου,
Βιομηχανία και κοινοτισμός. Η "μηχανή του Κοινού" στην Αγία Παρασκευή Λέσβου.
Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, Αθήνα 2007, 77 σελ.

Η ιστορία της "Μηχανής του Κοινού" στην Αγία Παρασκευή Λέσβου συνδέεται με τους κοινωνικούς αγώνες για την ελιά και το λάδι. Απαντά σε ερωτήματα που απασχολούν τους κοινωνικούς επιστήμονες σχετικά με τον ρόλο της βιομηχανίας στην περιφερειακή ανάπτυξη, ενώ παράλληλα συνομιλεί με μια βασική συνιστώσα αυτής της ανάπτυξης, την ανάδυση της κοινωνίας των πολιτών. Μέσα από το τοπικό παράδειγμα φωτίζονται οι συνθήκες που οδήγησαν στην άνοδο των μεσαίων και κατώτερων στρωμάτων στο πολιτικό και οικονομικό προσκήνιο της ύστερης φάσης της Τουρκοκρατίας και που αποδέσμευσαν μια δυναμική κοινωνική παρέμβαση. Στο πλαίσιο αυτό αμφισβητήθηκαν οι κοινοτικές πρακτικές των προυχόντων και αναδύθηκε μια νέα έκφανση του κοινοτισμού που απέβλεπε στην ικανοποίηση των αναγκών των κατώτερων κοινωνικών τάξεων. Καταγράφονται επίσης οι τεχνολογικοί και κοινωνικοί νεωτερισμοί που υιοθετήθηκαν και ιδίως ο πειραματισμός με τη βιομηχανία σε μια προσπάθεια εξεύρεσης πόρων που θα στήριζαν το κοινοτικό κοινωνικό έργο.

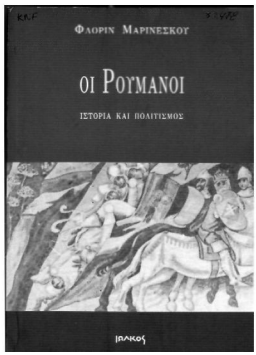
Σε μια περίοδο έντονων πολιτικών και κοινωνικών ανακατατάξεων και αφύπνισης των εθνικών διεκδικήσεων στην υπό τουρκική κυριαρχία Λέσβο, ιχνηλατείται η κοπιώδης προσπάθεια μιας μικρής κοινωνίας να υπερβεί την εντοπιότητα. Το εντυπωσιακό κτίριο των Νέων Σχολείων, συγκριτικά δυσανάλογο με το δημογραφικό μέγεθος της κοινότητας, αναπαριστά στο συμβολικό επίπεδο, τη σημασία των εκπαιδευτικών μηχανισμών για την εθνική και κοινωνική χειραφέτηση.

Βιομηχανία και κοινωνική ιδιοκτησία, δύο έννοιες αντινομικές από πρώτη ματιά, συνδυάζονται αρμονικά και συνιστούν μια τοπική ιδιαιτερότητα, μια τοπική "ιστορία" που φωτίζεται μέσα από το χρονικό της ίδρυσης ενός κοινοτικού εργοστασίου και σχετίζεται με την ανακούφιση των μικρών και μεσαίων παραγωγών από τους ιδιώτες ελαιοτριβείς.

Οδηγητής στην περιήγηση αυτή είναι το πλούσιο αρχειακό υλικό που διασώθηκε χάρη σε πολυετείς ατομικές και συλλογικές προσπάθειες και προπάντων χάρη στην αυτοσυνειδησία μιας κοινοτικής αρχής που διακρίνεται για την ευαισθησία με την οποία προσεγγίζει το παρελθόν της.

■

Φλορίν Μαρινέσκου,
Οι Ρουμάνοι. Ιστορία και Πολιτισμός.
Εκδόσεις Ιωλκός, Αθήνα 2007, 350 σελ.

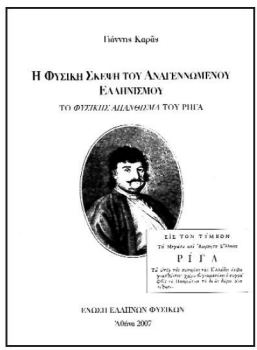

Το έργο αποσκοπεί στην προσέγγιση και την κατανόηση της νοοτροπίας και του ιστορικού και πολιτισμικού υπόβαθρου ενός λαού –του ρουμανικού– με τον οποίο οι Έλληνες είχαν και έχουν πυκνές επαφές. Στη μελέτη εξετάζεται όχι μόνο η πλούσια πολιτικο-στρατιωτική ιστορία, αλλά και ένα ευρύτατο φάσμα πτυχών των πολιτιστικών δραστηριοτήτων, όπως η λογοτεχνία, η γλυπτική, η αρχιτεκτονική κ.λπ. Στο βιβλίο καλύπτεται επίσης, με ειδική μελέτη του ιερέα Ηλία Φρατσέα, η πορεία και η δράση της ρουμανικής ορθόδοξης Εκκλησίας μέχρι σήμερα. Σε ειδικό κεφάλαιο δίνεται έμφαση στις πολυποίκιλες σχέσεις του ελληνικού έθνους με τη Ρουμανία και τον πληθυσμό της.

Η έκδοση συμπληρώνεται με αναλυτικότατο χρονολόγιο, με πλούσια ξενόγλωσση βιβλιογραφία και εικονογράφηση.

■

Γιάννης Καράς,
Η φυσική σκέψη του αναγεννώμενου ελληνισμού. Το* Φυσικής Απάνθισμα *του Ρήγα.
Έκδοση της Ένωσης Ελλήνων Φυσικών, 2007, 230 σελ.

Το βιβλίο εκδόθηκε με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 250 χρόνων από τη γέννηση του Ρήγα, αυτού του στοχαστή, επαναστάτη, οραματιστή και ιδεολόγου των τελευταίων προεπαναστατικών χρόνων.

Το *Φυσικής Απάνθισμα* του Ρήγα είναι το πρώτο έργο της δεκαετίας που ακολούθησε τη Γαλλική Επανάσταση, μιας δεκαετίας κατά την οποία, όπως πολύ σωστά παρατηρεί ο Αδαμάντιος Κοραής, "εδημοσιεύθησαν περισσότερα συγγράμματα των διαφόρων γνώσεων, ή όσα ενεφάνησαν, μετά την καθαίρεσιν της Ανατολικής Αυτοκρατορίας". Μιας δεκαετίας που χαρακτηρίζεται από την εντονότερη διάδοση της επιστημονικής και φιλοσοφικής σκέψης, με έργα τα οποία, όπως σημειώνει και ο συγγραφέας του βιβλίου, "μεταφέρουν κριτικά, δημιουργικά, στον ευρύτερο ελληνικό πνευματικό χώρο τις νεώτερες επιτεύξεις της σύγχρονης ευρωπαϊκής επιστημονικής και φιλοσοφικής σκέψης, αποτελώντας δείκτη ασφαλή της συμπόρεσης του χώρου αυτού με τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό".

Στις επιμέρους ενότητες του βιβλίου αναλύεται διεξοδικά το περιεχόμενο του έργου του Ρήγα σε σχέση πάντα με τα άλλα, σύγχρονα με αυτό, έργα των Ελλήνων λογίων των προεπαναστατικών δεκαετιών.

■

Γιάννης Καράς,
Ιστορική Γνώση - Εθνική Αυτογνωσία.
Αθήνα 2007, 246 σελ.

Το βιβλίο συνθέτουν οι μελέτες: "Η ιστορική γνώση, όργανο αυτογνωσίας", "Η αριστοτελική παράδοση και ο επιστημονικός στοχασμός κατά την περίοδο της Νεοελληνικής Αναγέννησης", "Οι 'περιπέτειες' Φυσικού / Φυσικής. Η υποβάθμιση των φυσικών-θετικών επιστημών τον 19ο αιώνα στην Ελλάδα", "Το *Φυσικής Απάνθισμα* του Ρήγα - Μια ριζοσπαστική αντίληψη διδασκαλίας της Φυσικής", "Ο βαλκανικός χώρος, μια ενιαία πνευματική ενότητα", "Η πολιτική σκέψη κατά την περίοδο της Νεοελληνικής Αναγέννησης".

Όπως σημειώνει στον πρόλογο του βιβλίου του ο Γιάννης Καράς, ιστορικός των επιστημών, ομότιμος διευθυντής ερευνών στο ΙΝΕ/ΕΙΕ, "κοινός παρανομαστής όλων των μελετών που δημοσιεύονται στον τόμο αυτόν, όπως και όλων των άλλων μελετών και βιβλίων του (αυτό είναι το 27ο βιβλίο του), είναι η υπογράμμιση, συχνά με έμφαση, της αγωνιώδους προσπάθειας του λαού μας να αναζητήσει, μέσα από την ιστορική γνώση την εθνική του αυτογνωσία. Η αναζήτηση της αυτογνωσίας μέσα από τη σωστή, την αντικειμενική ιστορική γνώση, απορρίπτοντας τις παντός είδους ανιστόρητες στρεβλώσεις και παραχαράξεις, που κατά καιρούς δίνουν το παρών τους εξυπηρετώντας ανομολόγητες επιδιώξεις και πάντως όχι τη σωστή αναζήτηση της εθνικής μας αυτογνωσίας".

Ο συγγραφέας εστιάζει την όλη προβληματική και επιχειρηματολογία του "κατά την περίοδο κυρίως της Νεοελληνικής Αναγέννησης, και μέσα από τα έργα των πνευματικών ανθρώπων της περιόδου εκείνης" παρακολουθεί "το πώς λειτούργησε το πλέγμα 'συνέχεια - α-συνέχεια' μέσα στο ιστορικό μας γίγνεσθαι διαμορφώνοντας την εθνική μας αυτογνωσία".

■

